

filozofic și literar românesc afirmat puternic în cultura română în prima parte a secolului al XX-lea prin operele unor personalități ilustre ca Nae Ionescu, Mircea Eliade, Mircea Vulcănescu, Constantin Noica, Traian Brăileanu, Petre Țușea, Arșavir Aterian și alții. De altfel, în tratatul *Prelegeri de estetica Ortodoxiei* Mihail Diaconescu a ținut să mărturisească faptul că aceste personalități ilustre au influențat modul său de a gândi.

Statul național este expresia politico-juridică și administrativă a „puterii poporului” (democrația). Acesta reprezintă modalitatea de exprimare politico-juridică și administrativă a „puterii poporului”, exercitată în numele națiunii, în scopul gestionării acesteia în „stare de securitate” prin întreținerea necesităților sociale, asigurarea securității sociale, prevenirea dependenței față de ideologii și vindecarea bolilor (crizelor) statului „administrator al puterii” și ale „statului-partid” (total).

Statul național românesc unitar, la care visează personajele principale ale romanului *Sacrificiul*, își extrage legitimitatea din voința poporului de a conferi funcției gestionare a națiunii expresie politico-juridică și administrativă. Fundamentul pe care își construiește puterea nu este forța brută, reprezentată de instituțiile care asigură ordinea socio-politică cu ajutorul violenței, ci cunoașterea sau informația și capacitatea de gestionare a violenței. În statul național, exercitarea puterii înseamnă, în esență, administrarea „puterii poporului” (democrația) și impunerea în fața națiunii prin *autoritatea* care definește ca *legitime* acțiunile și deciziile statului.

Națiunile, ca organizări sociale, conservă, de regulă, *autoritatea de tip tradițional*, bazată pe încrederea în justetea unor dispoziții transmise de-a lungul timpului, în funcție de necesitățile sociale. În evoluția fiecărei națiuni, *tradiția* conferă legitimitate deținătorului autorității, bazată pe o relație personalizantă, iar ascultarea, devenită datorie a fiecărui *cetățean* față de persoana deținătorului autorității îmbracă forma *respectului* și *conformării* față de cerințele autorității.

În situații sociale critice, marcate de „*crize socio-politice*”, poporul permite funcționarea *autorității cu caracter carismatic*, bazată pe valoarea exemplară a elitelor sociale și pe recunoașterea caracterului ei sacru, extraordinar, chiar eroic.

În astfel de situații, grupul socio-politic format din conducătorul carismatic și adepții săi formează o „*comunitate emoțională*” benefică pentru națiuni. Istoria politico-statală confirmă faptul că, dacă deținătorul puterii își pierde „*harul*”, autoritatea și legitimitatea lui dispar.

Națiunile întrețin mediul social de manifestare a *autorității cu caracter rațional-legal*, întemeiată pe principiile regulilor de drept izvorâte din necesitățile sociale. Aceasta este *impersonală*, separă funcția de persoana care o exercită, iar oamenii care o recunosc se supun „*dreptului*” sau „*normei sociale*” și nu grupului socio-politic care administrează puterea prin mijloace coercitive (ordine, dispoziții, ordonanțe de urgență). Printr-o astfel de autoritate, poporul construiește o *ierarhie a funcțiilor*, care implică exercitarea din partea instanțelor superioare a unui control asupra instanțelor inferioare, dar creează și cadrul juridic necesar pentru stabilirea răspunderilor și aplicarea sancțiunilor pentru toți cei care gestionează violent, prin raporturi de putere, necesitățile sociale. Aceasta este *autoritatea națională*, bazată exclusiv pe „*puterea poporului*”

(*democrația*), deci pe competențele celor care au legitimitatea să exercite funcții publice.

Romanul *Sacrificiul*, cu paginile sale evocatoare, eseistice, lirice, simbolice, dramatice, descriptive, demonstrative, dar mai ales captivante, ne îndeamnă să ne gândim la faptul că *statul național unitar român* administrează, prin *eficiență, prestigiu și autoritate*, necesitățile sociale în raport cu interesele individuale și, mai ales, cu cele ale grupurilor socio-politice. El *construiește* procesul de decizie ca o consecință a necesităților sociale și oferă un cadru organizat pentru întreținerea funcțiilor națiunii române (productivă, integratoare și gestionară). În momentul în care intervine *criza de autoritate*, ca urmare a abandonului necesităților sociale, jocului politic, influențelor străine nocive, intereselor de grup socio-politic, a impunerii unor soluții exclusiv politice, bazează pe utilizarea forței și transformării violenței în mijloc specific de manifestare a puterii, statul încetează de a mai fi „*național*”.

Prin capacitatea de administrare a *puterii poporului român* (democrația) *statul național unitar român* exprimă *suveranitatea națiunii române*, supuse simultan constrângerilor și presiunilor produse îndeosebi de către „*centrele de putere*” care definesc mecanic și impun „*ordinea*” în relațiile internaționale.

Puterea statului național unitar român, construit de eroii știuți, dar mai ales neștiuți, evocați epic în romanul *Sacrificiul* în pagini de mare forță expresivă și emoțională, rezidă în capacitatea lui de a susține organizațiile cu funcții gestionare explicite, de a menține în funcțiune instituțiile politico-juridice și administrative și de a preveni apariția și dezvoltarea oricărei forme de *politicianism*.

Instituțiile politico-juridice și administrative, alcătuite din *oameni cu competențe profesionale și socializante desemnați să administreze puterea poporului* (democrația), exercită puterea politică „în numele națiunii române”. Spre deosebire de cele ale statului ideologic, acestea nu sunt *instituții de control* a acțiunilor individuale sau de grup ori *instituții de reprimare* a oricăror acte care pun în pericol securitatea așa-numitei „*clase politice*” aflate la guvernare, definite de ideologi drept „*siguranța statului*”.

Ele asigură și întrețin *raționalitatea socială* a statului național unitar român, ca modalitatea ideologică de satisfacere a necesităților de gestionare publică. Susțin și capacitățile de reproducere a națiunii române în *stare de securitate*. Prin *zidirea constituțională* a statului de către poporul român, instituțiile sale sunt îndrituite să folosească toate resursele de putere: informația, resursele materiale și forța, pentru desfășurarea vieții socio-politice în conformitate cu normele ordinii sociale. De aceea, preocuparea de căpetenie a instituțiilor nu este construirea și reconstruirea așa-numitei „*societăți civile*”, în funcție de conjuncturi geopolitice, ca în cazul statului ideologic, și nici susținerea permanentă a doctrinelor politice prin care să convingă poporul să se solidarizeze cu *clasa politică*. Misiunea lor este *asigurarea protecției națiunii române în fața agresiunilor sociale și a manipulărilor ideologice și prevenirea construirii statului ideologic* – ca „*raport de putere politică*” prin care grupurile socio-politice care dețin puterea controlează, supun, jefuiesc și alungă națiunile de la resurse și de la actul de decizie.

Accederea la putere în *statul național unitar român* este un proces socio-politic complex, iar *puterea* determină deseori

schimbări în atitudini, comportament, motivații și conduită pentru oamenii care o dețin „în numele poporului român”. *Sursa autorității* este națiunea română – ca putere de acțiune socială și nu forța exterioară și superioară puterii de care dispune vremelnice o guvernare, iar *forța autorității* se legitimează exclusiv din voința națiunii și puterea poporului (democrația). Instituțiile *statului național*, definite ca *autoritate națională*, întrețin *libertatea socială* în cadrul politico-juridic și administrativ construit de poporul român.

Românii au reușit să-și construiască statul național unitar, adică să iasă în *integrum* în lumina istoriei, după ce au trecut prin „*tenebrele*” imperiilor agonizante care stăpâneau părți din vatra neamului.

Prozatorul Mihail Diaconescu deapănă firul luptei pentru unitatea noastră națională, cu o măiestrie greu de egalat, pornind din Țara Beiușului, din satele și orașele de pe Valea Crișului Negru, ajungând în acele locuri în care s-au produs fapte mărețe, demne de luat în seamă și de pomenit de către generațiile viitoare.

Autorul descrie fapte îngrozitoare, începând cu represaliile militare antiromânești de la Aleșd, continuând cu atentatul de la Sarajevo și cu „*încăierarea*” imperiilor pentru refacerea sferelor de influență și de dominare a națiunilor. Toate aceste fapte se încheie cu victoria națiunilor asupra imperiilor. Este o victorie care a dat un nou curs istoriei europene și universale.

Romanul „*Sacrificiul*” este, în fapt, *epopeea* refacerii vetrei neamului românesc. Autorul descrie, cu puterea minții sale, cu forța experienței de prozator, cu inventitatea sa expresivă, cu înțelegerea istorică și cu viziunea sa sociologică, psihologică, politologică și epopeică, „*tenebrele*” prin care neamurile asuprite din Imperiul Austro-ungar au fost obligate să treacă, pentru a ieși la lumină.

În încăierarea sângeroasă între Marile Puteri, românii au devenit *carne de tun*, dar au știut să folosească puterea minții și brațele lor vâjnoase, pentru a doborî un imperiu monstruos, ce părea atotputernic, și a-și construi propriul stat național și unitar.

Scriind aceste rânduri, nu uităm că statul unitar și independent este cea mai cuprinzătoare și mai măreață realizare istorică a unei națiuni.

Scriind despre statul nostru unitar, ca adăpost și simbol sublim al națiunii române în stare de veghe, Mihail Diaconescu ne-a demonstrat faptul că numai o concepție profundă și cuprinzătoare asupra istoriei, asupra fenomenelor sociale de largă cuprindere și a actului politic poate susține o construcție narativă cu caracter epopeic, dar mai ales puterea ei de influențare sufletească și artistică.

Pentru aceasta, romancierul aduce prinos de recunoștință eroilor din toate ținuturile vetrei românești, deopotrivă elitelor sociale, dar și militarilor, și, mai ales, celor din „*talpa țării*” – adică țaranului și muncitorului român.

Și tot pentru acest motiv romancierul Mihail Diaconescu este un scriitor susținut de profunde convingeri democratice.

Statul național unitar român este rezultatul inteligenței, simțului strategic și efortului național, presărate cu jertfe și sacrificii pe întreaga vatră de viață a neamului.

Mihail Diaconescu descrie măreția unor fapte istorice ale fiilor neamului nostru de eroi și martiri, zugrăvind în chip magistral locuri, oameni, convingeri, conflicte și evenimente care au marcat definitiv destinul românilor și al tuturor popoarelor de pe bătrânul continent european..

În situații sociale critice, marcate de „crize socio-politice”, poporul permite funcționarea autorității cu caracter carismatic, bazată pe valoarea exemplară a elitelor sociale și pe recunoașterea caracterului ei sacru, extraordinar, chiar eroic.

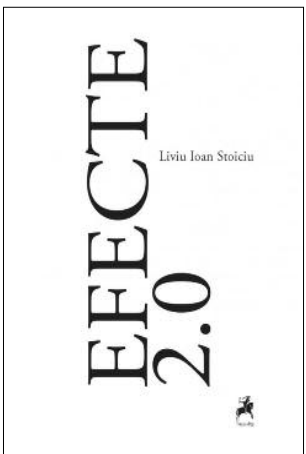
Ștefan Ion Ghilimescu

CRONICA LITERARĂ

În jurul efectelor aplicației Web 2.0 Stoiciu...

...publicistica – vorba cuiva - este cea mai rea primejdie a omului de talent, bravo lui Stoiciu că o face, zic și eu, asemeni unui coleg care se pare că îi laudă paginile recentului jurnal (totuși nedestinate din capul locului publicării) într-o altă publicație.

cronici

Cu o fotografie pe prima voletă semnată M. Zgondoiu și o listă bibliografică la zi, pe a doua, în care nenumăratele premii și medalia Ordinul Meritul Cultural în grad de cavaler oferit în 2004 de Ion Iliescu par a sta în echilibru neprimejduit (deocamdată) cu cele 16 volume de poezie, șase romane, un volum de teatru și mai multe secvențe de *Jurnal* și publicistică, noua carte de poezii a lui Liviu Ioan Stoiciu apărută spre sfârșitul anului trecut la *Tracus Arte* se numește ușor deconcertant – și o să vedem și de ce - *Efecte 2.0*. Dacă ar fi să ne luăm după *înscrișul- chapeau* (căci nu este totuși – nu? - un motto) cu italice de pe pagina 4 sus (*Fenomenul Web 2.0: Posibilitatea de a organiza și clasifica/. informația pentru a deveni cât mai accesibilă./ Versiunea 2.0 a aplicației Poezie...*), atunci poate am fi tentați să credem că avem de-a face cu vreo subclasificare a serviciului Web de socializare și comunicare la distanță, definit ca atare în 2004 de către Tim O'Reilly. Am înțelege, împingând lucrurile un pic mai departe, că Liviu Ioan Stoiciu a scris un volum de... versuri, grație – scuzați galimatiasul terminologic! - impactului dintre informațiile poetice ale mediului internautic, racordate în timp real (cum altfel?) cu propriul sistem de preluare, remixare-standardizare și difuzare poetică. Că o asemenea experiență (cine știe cât de reală, cât de ludică!?) ajunge până la urmă - într-o altă ordine și la altă scară - în mediul clasic al cărții pe hârtie, depășind astfel "limitele" mediului informativ online care o întreține implicit și manifest, e o chestiune pe care nu îmi propun să o discut aici; în orice caz, Stoiciu nu ar fi unicul scriitor român care ar premedita o astfel de prestație și nici primul care, cum necum, ar profita de pe urma efectelor ei, printr-o canonizare sui-generis... Furat de ipoteza enunțată care, altminteri, se poate susține cu minim efort pe toată întinderea volumului prin dialogul dintre diversele voci ale alterității, nu exclud cătuși de puțin - ba dimpotrivă - calitatea de *martor derizoriu* al înscrisului enunțat, caracterul cvasiironic și satiric *à rebours* pe care el ar putea să-l aibă și îl are negreșit, vizavi de asemenea practici care astăzi înroșesc mediile sindicare online. Numesc de aceea o poznă *à la page* întreaga potențială diversiune post-modernistă ce mă (ne) trage de mână destul de serios pe alocuri și mă declar, cu toate riscurile, după ce mai verific încă o dată urmele gureșului dialog al alterității sau, mai precis, *EFECTUL de existență privită din punct de vedere diferit de ea însăși*, adept al unei mult mai muncite și colțuroase decât s-ar crede despletiri de poezie. Una, în tot cazul, mult mai puțin sofisticată și mult mai mult în spiritul genului de poezie fără fasoane acreditat de prestația de până acum a lui Liviu Ioan Stoiciu... Ignorând de această dată deliberat calitatea limbajului, mirajul estetic și orice relație mai presus de "lucrurile individuale", ea pare că mizează, la prima vedere, pe o autenticitate bazică, susținută de vacarmul neîncetat al vocilor (cel mai adesea ignobile) peste care adie când și când înălțimea sonului unui timbru aproape automat înăbușit. "Stă în cap, se dă cu capul de pereți, se bate/ cu pumnii în cap – săracul,/ ce-o fi pățit? E deja deșănțat... Cum adică nu te recunoști?/ Tu ești! Ești împotriva ta, ești în plin/ război... Vai de

capul meu. Tot timpul îți plângi de milă,/ «ai ceva de împărțit cu tine însuși»...// Îl aștește cu privirea, rece. Nu-ți dai seama? Nu mai/ vreau nimic de la nimeni, nu mă/ mai pot motiva să continui - ce să fac? Să mă uit/ la mine cum mă duc și mă tot duc și cum/ mi se stafidește creierul? Sunt singur, izolat, al nimănui,/ dacă mă prăbușesc pe stradă, nici câinii/ vagabonzi nu se uită la mine...// *A răsturnat scaunul celui care vindea porumbei* (s.n.). Vrei/să mă iei și la bătaie acum?/ Altădată să mă lași în pace. Bă, tâmpitule, lucrurile/astea care ți se întâmplă/ trebuie să ți se întâmple, de ce te înspăimântă? (*Deșănțat*)". De o factologie anostă, *Efecte(le) 2.0* au în schimb calitatea pregnanței și un relief accidentat care scot pur și simplu sufletul din cititor. Prin cine știe ce curea de transmisie o asemenea scriitură prelungește în alt timp ceva din psihoza anilor '87-'88, conservată de așa-zisul "poem-jurnal/jurnal-poem" *Ajuns din urmă*, Editura Junimea 2017. Cel puțin primul ciclu de poeme din noul volum aglomerează cu atâta sadism frust fapte și gânduri lipsite de orice semnificație mai înaltă, încât simți nevoia să verifici dacă au vreun alt efect decât seria de infinite însemnări fără nici un fel de pană de acolo: "Spăl baia, vin să-mi tai unghiile. Spăl borcanele mari cumpărate azi, ardeii iuți, hreanul țelina. Spăl două sacose pânzate, cos pantalonii copilului. Îl pun și pe Laurențiu să facă baie generală. Pun masa (ciorbă și ceapă, mazăre cu oase de porc și ardei în oțet, struguri excelenți), șterg pe jos cu cârpa udă. Etc., etc. Mă hotărâsc la ora 22.30 să mă așez la birou: scriu un poem! În jumătate de oră, mare minune": (urmează poemul).

Într-o convorbire pe care am avut-o în urmă cu mai mulți ani cu Cezar Ivănescu, marele poet îmi spunea că în veacul nostru dominat de zgomot și furie a resimțit mereu poezia ca pe o mânie delirantă și nu ca pe o mistică al cărei înțeles mai înalt poate fi descoperit în inefabila stare poetică. Și tot domnia sa mă asigura că nu e nimic exagerat a asimila nașterea poeziei cu miracolul și chiar cu misterul creștin al încarnării, căci și poezia, citez, *e revărsare de ichar divin în vase de lut*. Pe de altă parte, pentru a dobândi *poetică*, observa rafinatul estetic, poetul modern trebuie să scrie mult, în timp ce adevărata inspirație, adevărata stare de grație e rară...

După o veghe și o "ripostă" îndelungate în tranșeele poeziei, parafrazând cumva una din vocile alterității lui Liviu Ioan Stoiciu din poemul care deschide volumul pe care îl analizăm aici, ajuns la ceasul marilor bilanțuri, poetul nostru nu aude *nici un sunet fundamental*, nici un semnal clar de nicăieri... Robit tortuosului proces al denaturalizării postmoderne, nimic nu-l fortifică în ideea de esență romanțioasă (!) că ar fi găsit *calea regală* și că se poate considera un *ales*. "...Tot// ce știi e că, în continuare, pierzi. Pierzi și atunci/ când câștigi: degeaba faci/ o statistică în acest sens, nu interesează pe nimeni. Nu/ mai vrei nimic altceva decât să te predai./ Dar cui? Tu consideri că ți-ai făcut datoria față de tine și/ că ajunge. De ce nu ești crezut? Oricum ai/ întoarce-o, vina e la tine." Zgomotul și furia de pe frontul postmodernist pur și simplu l-au asurzit și vocea auctorială sau substiutul ei și nu mai știe dacă a greșit și

când, dar mai ales cum ar mai putea repara o atare eroare. Senzația acută pe care o poartă cu el, în orice caz, ca un blestem, subiectul reflexiv, trecut bine de generos-înfloritoare maturitate productivă, este că toate eforturile pe care le-a făcut până la această vârstă nu au făcut decât să-l înstrăineze de consimilitudinea sa fundamentală: i-au măcinat grav vitalitatea; i-au inhibat sevizitatea și i-au blocat puterea de creație. Mai mult, în pragul unei grave crize gerontologice, dacă nu va fi fiind o tulburare disforică, se întreabă dramatic ce ar mai avea unul ca el de spus și de pus la cale? Ce ar mai putea să ceară singurătății o ruină (cum se caracterizează cu prudență) ce resimte tot mai aproape mirosul de formol? Întrebări fără răspuns, formulate tot mai obsesiv în câmpul vuietului surd al unei iminente surpări posibile, atâta vreme cât eul creator nutrește cu totul eronat convingerea că demersul său poetic nu a evoluat cătuși de puțin în timp ("... N-ai reușit decât/ să te îndepărtezi și mai mult în izolare, până acum, nu ai/ evoluat, cu cât trece timpul, /cu atât te blochezi, te inhibi". Or, marii creatori (și de la ei și criticii) știu foarte bine că în poezie nu se evoluează decât, eventual, cum afirma autorul *Sutrelor muțeniei*, de la expresie spre tăcere... De altă factură psihologică și desigur, cu alt status cultural și dispoziție creatoare, Stoiciu nu a acordat niciodată prea multă importanță greutatei ori glanțului expresiei, ca să nu mai vorbesc de filosofia *tăcerii* unui ins care nu ezită să scrie mult și să-și spună părerea despre tot și toate, întrebat sau nu, că e vorba de publicistică sau de simple paperaserii jurnalistice. Și cu toate că publicistica – vorba cuiva - este cea mai rea primejdie a omului de talent, bravo lui Stoiciu că o face, zic și eu, asemeni unui coleg care se pare că îi laudă paginile recentului jurnal (totuși nedestinate din capul locului publicării) într-o altă publicație. În mod ciudat, de ceea ce nu e în stare efectiv în asemenea "luări de poziție" Stoiciu este să fie speculativ și prietenos cu ideea; eventual, să încerce să teoretizeze superior, la rigoare, fie și în marginea propriei poetici... Într-un interviu pe care îl am luat acum patru ani mi-a livrat zeci de informații biografice (deja diseminate până la refuz în spațiul public), în schimb, aproape nimic despre poetica și secretele propriului laborator de creație, despre care îl întrebam expres. Dacă l-am pune de față cu un coleg de generație (?) ca Ion Mureșan, autor al unei remarcabile cărți de eseuri (vezi *Cartea pierdută - o poetică a urmei*, Ed. Aletheia, 1998), autor care însă și-a găsit și el în ultima vreme o incredibil de pitorească vocație de antreprenor vocal al propriilor creații – hobby oricum mai interesant decât prestația folklorică de ultimă oră a unui Dinescu -, limbuția în scris a lui Stoiciu ar câștiga detașat. Și tot detașat l-ar depăși pe Ion Mureșan și în privința numărului de cărți scoase pe piața literară, fiindcă ultimul, ce e al lui e-al lui, nu-și permite să încredințeze tiparului chiar toate exercițiile de digitație, ca să zic așa.

Poet al vremii sale și, până la un punct, al modei ei, deși a debutat în afara generației strict cronologice, prin tot ce a scris în domeniul poeziei până prin 2012, Stoiciu nu a făcut decât să se ralieze, în felul său, la proiectul de subminare a modernității

O ediție de Centenar

O nouă ediție se alătură acelor care alcătuiesc deja un corp tezaur al Colecției „Opere Fundamentale” a Fundației Naționale pentru Știință și Artă, fundație aflată sub auspiciile Academiei Române, restituind, într-un veșmânt tipografic de excepție, opera lui Ion Agârbiceanu. Cu volumele VII și VIII, se încheie, de fapt, în actuala ediție, apărută sub îngrijirea harnicului și talentatului istoric literar Ilie Rad, retipărirea celor 18 volume ale ediției Pienescu-Iova, cărora actualul editor le aduagă ale câteva opere neincluse în ediția menționată. Este cazul romanului „Licean... odinioară”, publicat acum în volumul VII. Nouă romane ale prozatorului ardelean se regăsesc, în ordinea cronologică a edițiilor princeps, în aceste ultime două volume, însumând mai bine de 3200 de pagini, însoțite de note și comentarii, referințe critice și glosar, alcătuite cu acribia cunoscută a profesorului clujean, cărora li se adaugă și o bogată iconografie.

Comprimarea celor 18 volume ale ediției Pienescu - Iova, dimpreună cu noile adaosuri cu tot, în doar 8 volume a fost posibilă datorită condițiilor grafice de excelență, demne de acelea ale edițiilor Gallimard, la al căror model va fi visat academicianul Eugen Simion, coordonatorul colecției și inițiatorul FNSA, acest eminent critic cu vocația ctitorilor, într-o lume mai mult a disoluției decât a construcției în cultură.

Însă, evident, nu doar despre aceasta e vorba în ceea ce se va numi de acum înainte ediția Rad a operei lui Ion Agârbiceanu. Fiindcă noul anasmbu restituie povestirile și romanele prozatorului în integralitatea lor, vreau a zice că în noua ediție sunt înlăturate croșetele, nu puține, prin care îngrijitorii vechii ediții marcase eliminările de text impuse de cenzura comunistă. Acțiune nu doar profesionistă, ci și extrem de utilă, cum remarcă profesorul Ilie Rad în *Nota* introductivă la volumul VII, în ușurarea identificării trunchierilor în cauză și a reintroducerii acestora în corpul operei, aceasta fiind readusă astfel la forma originală.

În stabilirea textului, noii editori au ales, cu două excepții, calea folosirii variantelor ortografice din edițiile princeps sau din manuscrise, detaliind principiile de transcriere pentru fiecare dintre romane în capitolul de *Note și comentarii*. Se păstrează notele de subsol ale vechilor editori, marcate diferit față de cele ale actualului îngrijitor. De altminteri, Ilie Rad nu uită, cu probitatea-i cunoscută, să sublinieze și să elogieze meritele și contribuțiile lui G. Pienescu și Mariana și Victor Iova în realizarea ediției retipărite în noua Colecție de „Opere Fundamentale” ori contribuția criticului și istoricului Mircea Popa în realizarea donației celor 12 manuscrise făcută de fiica lui Ion Agârbiceanu către Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca.

Sunt reținute, la sfârșitul volumului VIII, referințe critice vizând ediția Pienescu - Iova, care probează însă prin numărul lor restrâns, scăderea „interesul(ui) cronicarilor pentru astfel de realizări editoriale”, mai ales după 1989, precum și trei cronici literare asupra volumelor V - VI din actuala ediție.

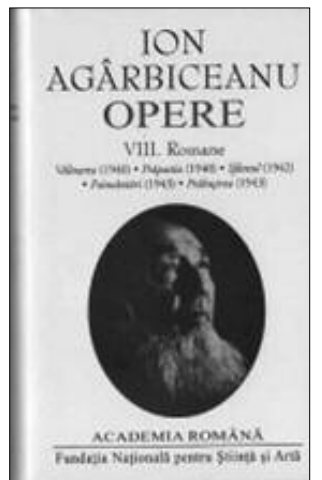
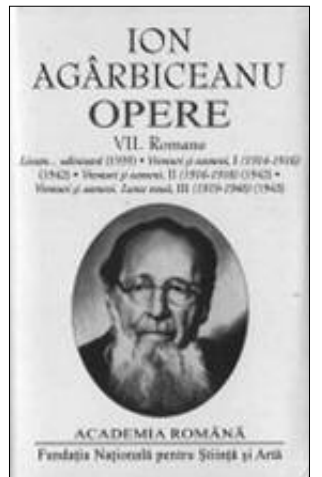
Se cuvine să nu uităm Glosarul, atât de necesar înțelegerii regionalismelor și termenilor ecleziastici, care abundă în opera lui Agârbiceanu, și care sporește semnificativ, în ediția despre care vorbim, cu peste 200 de intrări.

Socotim de asemenea binevenit comentariul lui Ilie Rad privind modul de lucru al prozatorului ardelean, așa cum se conturează el din consultarea manuscriselor de către editorii Mariana și Victor Iova, manuscrise aproape fără ștersături, dar și din mărturia scriitorului însuși asupra neglijării formei și stilului în favoarea cursivității introspecției sufletești. „Valoarea acestor romane – scrie profesorul Rad – trebuie căutată în altă parte, și anume în capacitatea scriitorului de a surprinde vremuri și oameni, realități istorice, sociale și politice, care îi asigură prozatorului ardelean un loc distinct în cadrul literaturii române”. E un adevăr indubitabil.

Îngrijitorul ediției nu uită, și cum ar fi putut-o face?, să mulțumească Consiliului Județean Alba pentru sprijinul financiar acordat tipării acestei ediții. Nu este prima oară când administrația județului Alba se implică în acte majore de cultură. A făcut-o și în susținerea proiectului de realizare a traducerii integrale a operei poetice blagiene în limba franceză, și a multor altele. Cu atât mai lăudabil este sprijinul pentru retipărirea operei acestui important prozator ardelean care este Ion Agârbiceanu. Ediția Rad se încheie în pragul Centenarului Marii Uniri. Cu sprijinul județului Alba, spațiului în care s-a validat cel mai de seamă act al istoriei românilor. E una dintre acele împliniri care ar trebui să însoțească acest moment unic. Să-i elogiem pe cei care au făcut-o posibilă!

...noul anasmbu restituie povestirile și romanele prozatorului în integralitatea lor, vreau a zice că în noua ediție sunt înlăturate croșetele, nu puține, prin care îngrijitorii vechii ediții marcase eliminările de text impuse de cenzura comunistă. Acțiune nu doar profesionistă, ci și extrem de utilă, cum remarcă profesorul Ilie Rad în *Nota* introductivă la volumul VII, în ușurarea identificării trunchierilor în cauză și a reintroducerii acestora în corpul operei, aceasta fiind readusă astfel la forma originală.

clasice “șaiyeciste”, un deziderat al poeticii optzeciste pe care l-a înțeles din mers și care, în fond, contravenea expresionismului cu care plecase și de care a fost scris în bună măsură în *La fanion*, apoi în recidive ca *Poemul animal* sau *Pe prag/Vale-Deal*. În ceea ce mă privește, consider, de asemenea, că un suprarealism foarte special (practic, de o neașteptată originalitate deși izbucnit haotic; din păcate, neexploatat ca univers întreg pe cât ar fi meritat) a fost încă o parâmbă care l-a ancorat în mijlocul aceastei furtuni, făcându-l pe Stoiciu “să rateze” performanța primei linii a poeziei postmoderniste...

Mai mult decât alte cărți de versuri ale autorului *Post-ospiciilor*, ultima se dorește probabil un fel de piatră de demarcație; un stâlp de margine de unde, cel puțin *done by mirrors*, ar trebui să înceapă altceva. Pe fondul unui bilanț pe cât de raționalist și lipsit de transcendență, tot pe atât de plin acum de vaiete și plângeri la răscruce de drumuri, la o examinare serioasă *Efecte 2.0* este un volum de experimente, de contaminațiuni de teme și motive, de încercări și de amalgamuri, din care, pe lângă posibilitatea pe care ne-o oferă de a cerceta la zi valoarea unei poezii a vârstei de cumpănă, prin izolarea câtorva piese de excepție pe care le exhibă, pe de altă parte, ne poate oferi posibilitatea de a ne cristaliza mai bine niște judecați de situație, numai în parte fundamentate pe de-a-ntregul până astăzi. Sătul de singurătate și fals, de inutilitate și lipsă de autoritate (chestiuni ce țin atât de etica actului artistic, cât și de vitalitatea inteligenței creatoare iar, în profunzime, evident, de morala mult mai simplă și mai adâncă a decalogului), când încearcă să se provoace (!!!) și să iasă din cercul vicios al vechii ordini, iar mașinăria chiar dacă imperceptibil se mișcă, constatând în dispozitivul de luptă numai anomalii, abateri și excepții, eul creator își spune că ar trebui să se întoarcă imediat și să învețe să fie prudent (citește, oricât ar părea de neconvenabil, egotist și meschin), din moment ce întreaga “odisee” (*fals duh, fals spirit* etc.) arar îi dă senzația de înălțare (*Rar sus*). Acreditând, în plus, ideea că Dumezeu (pomenit sub această denotație în întregul volum o singură dată; de altfel, postmodernistii alimentează pe toate căile eterogenitatea religiei și cu atât mai mult o concepție antimetafizică despre realitate); supralicitând, așadar, ideea/ convingerea că *Dumnezeu nu se află în zare*, ci “... e în tine”,/ “Nu mai căuta ceea ce nu se vede!”, pentru Stoiciu, ca apologist al unei predispoziții certe a negării, creatorul pare un demiurg în sens invers. Un biet ins, ca să spun astfel, lăsat să delireze în voie, fără posibilitatea de a se întorce prin arta sa înapoi la El și, deci, cu neputință să înțeleagă ceva din categoriile abstracte ale ființei în genere, și ale ființei proprii, în mod special... De aici momentele multe și grele de nemulțumire din clipele de retrospecție, absența entuziasmului și a iluminării, nesfârșitul exercițiu de potrivire a cuvântului în van, searșăd și pedestrul umanism tot mai vlăguit, neajunsul fericirii și deficitul dragostei de viață, pe care Creatorul te cheamă să o trăiești în armonie cu natura. “Metafizica, spunea undeva în *Trilogia culturii* Blaga, este afirmarea unui spirit, a unei personalități”; o concepție, aș spune, menită să dea sens existenței... “Cultura, o afirma și Vintilă Horia, se situează ori pe poziție raționalist-materialistă post-hegliană, ori pe poziții spiritualiste, nu există o cale de mijloc”.

Cu inserturi surrealistice ca în parabola politică *Ăștia-s Niște*, ori cu un motto mult mai interesant ca întregul ciclu pe care îl deschide (vezi *Împotrivrile*), amalgamurile din *Efecte 2.0* scot când nu te mai aștepți la suprafață și câte un brilliant (raționalist), “resacralizat” cumva, perfect tăiat... Îndemânare pentru care și în trecut l-am considerat pe Liviu Ioan Stoiciu un poet adevărat. Unul care, numai dumnealui știe cum, găsește până la urmă tot în el acel *il primo mobile* salvator... “Este dimpotrivă. Deși știe că mai multe nu se poate/ și că-și merită soarta... Își distrage/ zi de zi atenția de la el însuși. Că s-au rarefiat toate în/ zona în care a ajuns, fără să-și/ dorească. Nu mai e interesat de dedesubturi. Atât a reușit/ să pună deoparte – de exemplu de aici până/ acolo, câțiva metri din câmpul magnetic, în care e de acord/ să fie îngropat. Ce importantă/ mai are? Atât i s-a repartizat lui. În esență. Bate// toba și intră în necunoscut, în/ substrat: sunt atâtea lucruri pe care nu le-a văzut, nu/ le-a auzit, gustat, mirosit, pipăit, simțit,/ atâtea lucruri: a trecut prin viață fără să conștientizeze/ harul... Și regretă. Ce vine de departe/ nu se mai așează, nici nu mai intră în armonie cu mersul/ lui, are altă intenție: și asta îl îngrijorează, dar,/ nu spune nimănui, preferă să/ să se retragă în profunzime discret. Că și-a făcut/ destul de cap, a venit vremea să rezoneze și cu undele/ seismice ale pământului de sub picioare. Ce/ poate urma după moarte – se va sincroniza cu absolut tot,/ dinlauntru și dinafară, nu? Recunoaște, nu mai/ să-și bată capul./ Și-ar trebui să nu-și mai plângă de milă,/ să nu mai fie dezamăgit de ceea/ce i se întâmplă - «Punctul de Ansamblare» i s-a fixat în/ inimă, are de aici înainte ocazia să mediteze la/ felurite feluri de suferință. Să/ nu se mai gândească la nimic, adică? Dacă se crede/ îndreptățit. Ca și cum s-ar trezi iar/ dintr-un somn lung// și ar vedea un alt trup alături de al lui – care este/ dimpotrivă. (*O mare însuflețire*)”.

N.B. Liviu Ioan Stoiciu, *Efecte 2.0*, Editura Tracus Arte, 2017

Biblioteca de filosofie

Idealismul unui spirit realist

Idealul valah (Editura Ideea europeană, București, 2017) este o carte de filosofie politică de un tip special, căci dincolo de orice partizanat ideologic (deși înclină, însă nepătimaș, spre o viziune politică de stânga mai degrabă decât de dreapta), ea conține o reflecție asupra dimensiunilor politice ale unor fenomene, multe dintre ele aparent fără o miză politică. Cu mijloace filosofice, psihanalitice, antropologice, Horia Vicențiu Pătrașcu, autorul acestei cărți, decriptează mai întâi resorturile psihologice profunde ce generează fapte, atitudini, convingeri, credințe, manifestate mai mult sau mai puțin pregnant în viața publică. El constată că la noi toate acestea nu se coagulează, nu au o coerență, ci ori stagnează apăsător în aerul vremii, ori intră în mișcări haotice, cu ciocniri fără sens și de aceea fără consecințe reale. Cauza ar fi absența unui ideal național, un țel pe care să ni-l propunem și la care să aderăm cu toții, sau majoritatea, fără rezerve. Sarcina de a propune acest ideal în consens cu structura sufletească a nației noastre ar fi trebuit să fie, evident, a elitelor, dar, după cum s-a văzut după căderea comunismului, acestea n-au făcut decât să instituie o distanță din ce în ce mai mare și mai greu de depășit între ele și popor. Intuițiile autorului sunt deosebit de pătrunzătoare și subtile, mai ales în detectarea falselor pretenții elitiste ale diverselor grupuri de putere, politice, intelectuale, gazetărești etc din România. Sensibilitatea lui prinde în special nuanțele, cele mai multe mascate, ale disprețului acestora la adresa celor pe care nu-i socotesc a fi ca ei. Dar ea nu dă greș nici atunci când se apleacă asupra “calităților bune și defectelor” poporului român. Tocmai fiindcă este ancorată în tipologie, în cunoașterea caracterelor diverselor tipuri de actanți sociali, reflecția politică a lui Horia Vicențiu Pătrașcu nu caută să impună realității scheme abstracte, ci rămâne ancorată în mijlocul evenimentelor. Problemele, conceptele, semnificațiile sunt extrase din miezul fierbinte al vieții sociale, politice, culturale de la noi, nu impuse de undeva din afară. Realul rămâne referința constantă, funcționând și ca un criteriu al adevărului afirmațiilor, care nu sunt altceva decât modalități de a spune pe nume unor lucruri pe care le simțim cu toții de obicei în mod nedeșluit.

Dacă ar fi rămas doar la nivelul numirii și al faptelor, Pătrașcu ar fi fost un jurnalist, dublat de un analist politic redutabil. (Stau mărturie în acest sens textele scrise ca niște editoriale din partea finală, *Jurnal socio-politic*). El însă reușește să ridice evenimentele cercetate la un nivel ideatic unde acestea își dezvăluie sensurile, logica desfășurării, modelele, posibilele consecințe în toate planurile vieții oamenilor trăitori pe aceste meleaguri. De aceea spuneam că eseurile ce compun *Idealul valah* sunt de filosofie politică, a cărei miză principală nu este propunerea unui ideal național-deși este schițat cu bun simț (auto)ironic unul în final-ci critica absenței idealului la români. Pendularea constantă, sau mai degrabă împletirea strânsă dintre planul concretului și cel ideatic - idealul este definit undeva chiar ca “rezultatul reacției dintre idee și realitate”- face ca textele sale să nu rămână doar niște exerciții teoretice, pe cât de docte, pe atât de rupte de viață, cum sunt atâtea

studii zise de specialitate. La a le face vii concură indiscutabilul talent de scriitor al lui Horia Vicențiu Pătrașcu, simțul umorului, uneori negru, și al grotescului unor situații, dar mai ales curajul de a aborda nonconformist anumite teme precum idealul culturii de performanță al școlii de la Păltiniș sau pur și simplu de a readuce în actualitate concepte precum *ideal* sau națiune, demonetizate de demagogi și de aceea considerate depășite, desuete. Cred că tocmai poziția sa de intelectual neafiliat diverselor grupuri pretins elitiste îl face să nu piardă simțul realității și al nevoilor adevărate ale oamenilor acestei nații, cărora dobândirea libertății după ieșirea din dictatura comunistă nu le-a adus și fericirea visată. O carte precum *Idealul valah* are forța de a (re)trezi la viață interesul pentru treburile publice pe care partidele politice, instituțiile, mass-media au reușit să-l adoarmă în majoritatea românilor.

Horia Pătrașcu este autorul uneia dintre cele mai bune cărți despre Cioran intitulată *Terapia prin Cioran. Forța gândirii negative*. După ce i-am citit noua carte am realizat că el nu este doar un exeget strălucit al lui Emil Cioran, ci și un continuator, poate singurul adevărat, căci imitatori sunt destui, al gândirii acestuia. *Idealul valah* este o continuare fără a fi, repet, o imitație a *Schimbării la față a României*. Iată spre exemplu o formulare dintre nenumăratele, la care Cioran ar fi subscris cu siguranță nu doar la tinerețe, ci și în perioada franceză și care dă seama de importanța idealului (nu “proiectului de țară” sau altor termeni asemenea răsăriți după integrarea în U.E) pentru constituirea unei identități naționale: “Câtă vreme România nu are un ideal spre care să aspire nu va avea nici o individualitate bine delimitată și nici un loc propriu pe scena istoriei”.

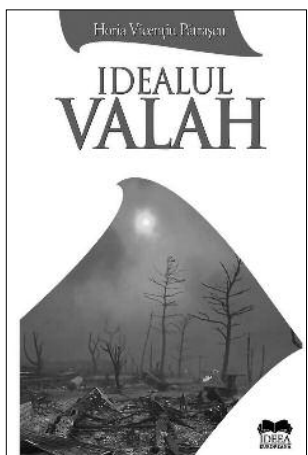
De la Cioran, dar și de la Camus, celălalt mare reper intelectual al său, a cărui influență este vizibilă mai mult într-o altă carte apărută tot anul acesta, *Pustiul binelui*, Pătrașcu a învățat că scopul cunoașterii este de a se aplica vieții, lăsându-se ghidată de ea fără a o subjugă. Este unul dintre rari autori contemporani care reușește să aducă împreună viața și ideea obținând o obiectivitate deloc rece, ci încărcată de emoție. Cei mai mulți, ori propun teorii rupte de viață, interesante probabil pentru câțiva specialiști, ori își întorc pe toate fețele trăirile mai mult sau mai puțin irelevante pentru ceilalți.

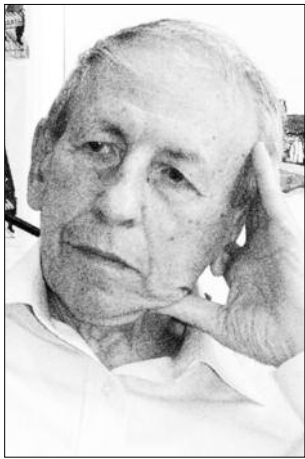
Dimpotrivă, Pătrașcu nu ezită să abordeze frontal marile probleme precum aceasta: “Cât de actuală mai este tema privitoare la locul, rolul și valoarea culturii române?” Pentru a răspunde, el face o incursiune în interbelicul românesc arătând că tematica națională era centrală în gândirea marilor autori ai acelei perioade. Ulterior, dar în ritm accelerat după 1990, problema a fost “fracturată”, naționalul devenind o determinare accidentală a culturii, dar și a omului. Procesul de de-naționalizare a început paradoxal, lângă un reprezentant important al interbelicului, care a scris pagini încântătoare asupra românescului, filosoful Constantin Noica. În modelul paideic noician, așa cum apare el din *Jurnalul de la Păltiniș* al lui Gabriel Liiceanu, este promovată cultura de

performanță, cu valențe universaliste, dimensiunea națională reducându-se la o simplă etichetă. Ulterior, după 1990 mai ales, Liiceanu se redefineste, despărțindu-se total de maestru și optând pentru ceea ce el numește “literatură personală”, înțeleasă ca descriere a propriilor stări sufletești, reflecții asupra întâmplărilor ce-i compun viața ș.a. Așadar, există pe de-o parte universalismul abstract, rece, sec, ce poate degenera în manierism academist și pe de altă parte singularitatea individului, cu pretenții universaliste și ea, ambelor lipsindu-le medierea naționalului. Toți marii interbelici, Brâncuși, Blaga, Eliade, Noica, Cioran, Ionescu, aveau însă ca premisă ideea că universalul nu poate fi atins decât prin național, care nu există, spune frumos pe urmele lor autorul, decât “în carnația și culorile unor peisaje, în *melos*-ul limbilor pământului, în *ethos*-ul unor popoare”. Fără a-și asuma dimensiunea românească (problematizându-o, reflectând asupra ei) îndrăznește să afirme împotriva curentelor actuale de opinie Horia Vicențiu Pătrașcu, intelectualii noștri se condamnă la provincialism, universalismul lor deznăscut căpătând un aer spectral.

Spirit profund și nuanțat totodată, autorul acestei cărți reușește să zdruncine obișnuințele noastre de gândire, provocându-ne mereu prin întrebări radicale. “Nu cumva, se întreabă el, stagnarea societății românești de mai bine de două decenii se datorează absenței gânditorilor care s-o pună în discuție și în...mișcare? Nu cumva băltirea societății românești se datorează compromiterii problematicei naționale, inclusiv prin discursurile naționaliste are unor personaje dubioase?” Astfel de întrebări, și nu sunt puține, aproape fiecare eseu lansând o provocare, ar merita să fie dezbătute public mai ales acum când intrăm în anul centenarului Marii Uniri.

Tot un rol public ar trebui să-și asume și filosofia românească baricadată în citadelele universitare sau disprețuind elitist realitățile tragice și adesea sordide ale vieții. Scopul ei este de a-i orienta pe oameni în hățișurile vieții, reflectând asupra faptelor și nu repetând ideile altora. “Filosofia, spune o definiție, înseamnă tocmai a reflecta cu cele mai rafinate instrumente ale gândirii asupra problemelor concretului”. Prin extindere, cultura în general, își pierde rostul dacă în locul implicării în viața cetății se refugiază într-un iluzoriu, pentru că rupt de realitatea vieții, cer al valorilor. Jurnalismul cultural – majoritatea eseurilor din *Idealul valah* au fost publicate în reviste culturale – convine de minune acestui scop declarat al filosofării, mai ales când este practicat cu o plăcere de a scrie pe care numai credința în rolul și rostul scrisului o poate da. Nihilismului actual, post-postmodern, să-i zicem, Horia Vicențiu Pătrașcu îi contrapune o filosofie vitalistă căreia nu-i este rușine să afirme omul în ciuda postumanismelor și patriotismul în pofida internaționalismului ubicuu. Și este cu atât mai convingător cu cât scrie la fel de bine, sau mai bine, decât detractorii mult lăudați ai neamului.

Așa ceva nu mai văzusem până azi. Părul galben, pieptănat cu cărare la mijloc, împletit în două cozi cu panglicuțe și fundițe, îmbrăcată într-un fel de rochie albastră cu pete albe și mărunte, peste care avea un șorțuleț alb ca zăpada, cu buzunare și dantele, ciorapi tot albi până sub genunchi, pantofi negri, și ei cu fundițe.

Petruț Pârvescu

Prințesele

Curtea școlii era plină de elevi strânși din trei sate, unii jucăuși și gălăgioși, alții strânși în grupuri liniștite. Numai eu stăteam singur într-un colț. De cum s-a deschis ușa, am zbughit-o în clasă și m-am așezat în prima bancă. Pe dușumelele negre ca păcura, date cu ulei mineral ars în motoare, urmele cenușii ale picioarelor desculte...

Ea când a venit, pe unde a intrat ? S-a oprit la jumătatea distanței dintre ușă și bănci și mă privea mirată și curioasă ca pe o ciudată viețuitoare. Parcă ar vrea să vină mai aproape, parcă ar vrea să se retragă de-a-ndaratelea. Eu mă uit la ea prostit. Așa ceva nu mai văzusem până azi. Părul galben, pieptănat cu cărare la mijloc, împletit în două cozi cu panglicuțe și fundițe, îmbrăcată într-un fel de rochie albastră cu pete albe și mărunte, peste care avea un șorțuleț alb ca zăpada, cu buzunare și dantele, ciorapi tot albi până sub genunchi, pantofi negri, și ei cu fundițe. “Nu te teme, aș fi vrut să-i spun, nu sunt măgăoaia care mănâncă fetițe!” Dar imediat mi-a încolțit în minte gândul s-o sperii. M-am încruntat, am început să mârâi și am hămăit la ea ca un dulău. Dar în loc s-o rupă la fugă, a început să rădă. Și râdea și-și freca ochii cu pumnișorii. A fost pentru prima dată când am simțit că mi-e rușine că sunt desculț și când am început să-mi simt ursita ca pe o povară de care trebuie să mă lepăd.

Glasul infuriat al doamnei învățătoare: ”Unde se crede el aici, în codru ? Dă năvală pe ușă ca la maică-sa acasă ?” Iar când vede fata, se potolește ca prin farmec. Dă drumul în clasă și la ceilalți copii, care pășesc sfioși și tăcuți, unul în spatele altuia, ca mărgelile înșirate pe ață. Bag de seamă că toți sunt încălțați, care cu opinci, care cu târlici, unii chiar cu ghete sau bocanci. Sunt desculțul clasei. Și prostul ei.

Doamna o așază pe fata cu volănașe și panglicuțe în prima bancă, la marginea ei dinspre centru, pe noi, ceilalți, zice că, deocamdată, după alfabet. Nimeresc chiar în spatele păpușii aceleia.

Pe urmă a trebuit să povestească fiecare dintre noi câte o întâmplare din viața lui. Păpușica din fața mea avea un pisoai pe care îl spăla, îl pieptăna, îi pune fundă roșie la gât, dar el s-a supărat și a zgâriat-o pe mânăuță. Doamna a lăudat-o că tare frumos a povestit. Pe urmă, a întrebat dacă știe o poezie. Știa. “Pisicuță, pis, pis, pis, / Te-am visat azi noapte-n vis:/ Te spălam, te pieptănam,/ Fundă roșie-ți puneam, / Dară tu te-ai supărat / Și cu gheara m-ai zgâriat ». Nu știam ce să mai cred. A făcut o poezie după întâmplarea aia a ei, a luat întâmplarea dintr-o poezie gata făcută, dând-o a fi drept a ei ? Mă pune la mare încurcătură zgârietura aia de pe mâna stângă, care era cât se poate de adevărată.

pământul dintre oase sau poem pentru țărani

pentru voi
oameni buni și de la țară
voi scrie cel mai frumos poem

lăsați-mă numai
să-mi iau căciula din cap
și să vă sărut dreapta!

de parcă le murise cineva

nimic
și toate umblau după aceea

într-o dimineată
se trezise tot satu’ cu zeci de afișe lungi colorate
lipite în grabă cu cocă sleită pe gardurile și porțile oamenilor

citea omu’
că unii mai știau carte
dar așa pe furiș pe chiorâte pe sub sprâncene
de departe
ceva
pe care de
nu prea înțelegeau bine atunci

cum o să facă și la păcala

Prințesa Maria

Toți ceilalți au mers pe aceeași cale. Unul a fost trântit de cal, altul mușcat de câine, altul împuns de un berbec. Fetele, mai toate, zgâriate de pisici sau încăierate de cloști.

Când mi-a venit rândul mie, după ce am tot tăcut și m-am tot codit, când n-am mai avut încotro, i-am spus că am fost plecat într-o zi de acasă să ajung la marginea lumii, dar m-a prins noaptea pe drum...Au răs pe înfundate, apoi dezlănțuit. Auzi ce prost...Să plece el să caute marginea pământului...Cum i-o fi trecut prin cap o asemenea tâmpenie ?

Mai aveam de răspuns la încă o întrebare pe ziua de azi :

- Ce vrei să te faci tu, Mimișorule, când vei fi mare ?

Păpușa noastră nu stă pe gânduri. Ea știa, se vede treaba, de multă vreme, acest lucru.

- Farmacistă, doamnă, la oraș !

Toate fetele se iau după ea, deși habar nu au ce înseamnă așa ceva. Dar băieții au avut timp să se gândească. Unul se vrea cârciumar, altul perceptor, aveam și un primar și mai mulți pădurari, un țarcovnic la biserică, un gornist la primărie, un geambaș de cai, un paznic de câmp...Nici unul nu-și dorea prea mult, dar nimeni nu vrea să mai pună mâna pe coarnele plugului sau pe coporâia coasei.

Peste mine sare doamna, probabil de teamă ca să nu mai audă copiii încă o trăsnaie. Dar nu mă las.

- Eu vreau să mă fac...

Fata cu fundițe se răsucesce spre mine și mă privește cu niște ochi mari, într-un fel care mă zăpăcește de mi se opresc cuvintele în gât.

- Hei! se miră și mă îndeamnă doamna.

- Vreau să fiu Mutul din călu’.

- Bine, asta să fii, dacă asta vrei!...

Tot răul spre bine...Nu mă mai bate nimeni...Mă ocolesc. Se țin departe de mine. Eu sunt nebunul care a tras clopotul la biserică în faptul serii, de a băgat spaima în tot satul. Și de la un nebun te poți aștepta la orice. Numai fata cu panglicuțe și cu volănașe nu se ferește de mine. A luat obiceiul să mă privească în ochi. Adânc și stăruitor. Nu știu ce caută acolo. Nu știu ce vede. Privește și tace. Ochii ei albaștri. Ochii mamei. Când mă ținea mama pe genunchi cu fața în sus și ea sta aplecată asupra mea și-mi mângâia părul și-mi săruta obrazii. Numai că ochii ei erau plânși, triști, neliniștiți, uneori plini de spaimă. Ochii fetei, limpezi, netulburați, neînflorați, numai plini de întrebări. Și albaștri cum e cerul senin.

Am simțit ieșirea mea din podul școlii pe gura lucarnei ca un fel de naștere. Înaintam pe burtă,

după noua rânduială colectivă
despre niște chiaburi oameni răi
care trebuiau demascați (adică pârâți) la sfatu’ popular

cum o să crească de-acum pâinea în țăst
și lată pe vatră
de-o să se mire căscat ochiul cumătrei
și o să curgă mierea și laptele neîntărcat
de-a lungul și de-a latul pe șanț și pe gârla vezii la vale

și fiecare
după putere și trebuință
o să bage așa
când are chef și poftă deștu’ ăla subțire și lung
când o vrea și cât o vrea
și multe alte victorii promise mereu altora

zile și nopți
în primăvara noroadelor
cu săptămâni lungi fără duminici
slovele deveneau vorbe
și una câte una treceau pragul
întrau la om în curte în casă și în obor la vite

nimic
și toate deodată
umblau femeile prin sat mai mult în negru
ca la priveghi
și oamenii fără căciuli în cap de parcă le murise cineva!..

din vol., în pregătire, *păcala-făgețelului*

Topind în poezie precum odinioară Ion Barbu, termeni din matematici sau fizică, abolind logica și raționamentele pedestre precum și ideile primite de-a gata, Codruț Radi dă un veritabil spectacol semantico-poetic cu inflexiuni elegiace asupra condiției poetului de ecou dintre umbre...

Codruț Radi sau poezia care se exprimă pe sine însăși

Codruț Radi (n. 1957, Sinaia) a publicat de la începutul acestui mileniu 8 volume de poezii. A colaborat la importante publicații periodice de cultură eseuri, articole, cronici plastice. literare, muzicale. În ciuda formației sale tehnico-științifice s-a dedicat, trup și suflet, cultivării umanioarelor, poeziei și picturii. Încă din capul locului, trebuie să spunem că nu am urmărit îndeaproape, volum cu volum, parabola lirică a scriitorului, astfel că ne vom pronunța doar asupra unei singure cărți *Ecoul dintre umbre*, Editura Detectiv Literar, București, 2017, 120 p., pe care o considerăm, plecând de la premisa că cea mai recentă carte a unui autor este și cea mai reprezentativă, o culme a scriiturii poetului. Codruț Radi este un discipol neabătut al valurilor moderniste autohtone și europene, fie că se numesc ermetism, surrealism sau orfism. Parcurgând versurile cărții de mai sus, am avut, în fine, revelația unui poet contemporan care a citit cam tot ce era valoros în lirica românească și universală, de la marii clasici la E. A. Poe și Ion Barbu la Paul Valéry, de la Rimbaud și Mario Luzi la Dan Botta, Gellu Naum, Daniel Turcea, Virgil Mazilescu etc.

Încă de la primele poezii ne dăm seama că ne confruntăm cu o conștiință estetică novatoare ce impune un anumit fel de a scrie poezie: esențial, cvasi codificat, impecabil din punct de vedere prozodic (rimă și ritm!), convocând într-o sinestesia unică metafore și limbaje apte să demonstreze propriul adevăr: poezia nu se scrie cu idei, ci cu cuvinte, poezia nu trebuie să exprime nimic altceva decât pe sine însăși: "Răstimp veghile-ntre cele/ vise numai ale mele/ miezul nopții printre stele/ călare pe-un stol de iele// Descântând norii prin ploaie/ prințeselor fără straie/ ca și cum un colț de rai e/ fundul ochiului văpaie// Într-un gol mai timpuriu/ minunii că-mi sunt tot viu/ cel întors sol a pustiu/ cu răvaș din tată-n fiu".

Codruț Radi însuși își rezumă crezul artistic într-o predoslovie desprinsă dintr-un volum în curs de apariție. "...implicarea în exces a gândirii la nivelul creației riscă o golire de semnificații artistice, de esențe metafizice, de magie a cuvintelor...". Epurarea ideilor, deci, nu a imaginilor bune conducătoare de emoție artistică.

Așadar ținta e extrem de ambițioasă, cea a poetului thaumaturg, generator al creației pure, magice, metafizice. Distingem în fraza de mai sus voința poetului de a da glas psihismului inaparent sub aparenta detașare, neliniștilor existențiale, mână-n mână cu tot atâtea neliniști artistice, incluse în text: "Eu nu mai lupt decât cu mine/ vieții să-i găsesc iertare/ timpului ce-n loc mă ține/ viitor când nu mai are// Cât deșert mi se cuvine/ vântului s-ajung răbdare/ oazelor de sânge pline/ să m-adape până doare// Zile nopților străine/ curgerea până dispăre/ doar de cicatrice divine/ auzind că se mai moare".

Aparența înșelătoare a realului, relevată nouă prin cunoașterea scolastică, ne face să uităm esența, sufletul lucrurilor și ființelor (să ne amintim de virgilianul vers "sunt lacrimae rerum et mentem mortalia tangunt" !!!). Dincolo de categoriile raționale în care acestea sunt încartiruite, există a viață a lor secretă, un joc al corespondențelor, imperceptibil și

inexprimabil prin recurs la raționamentul cartezian. Poetul este alesul (oare nu Ion Barbu scria în 1930 că "Poetul ridică însumarea/ de harfe răsfirate ce-n zbor invers le pierzi/ și cântec istovește..). În cazul de față Codruț Radi este cel ce ne inițiază datorită vocației și talentului său indeniabil, în acest tip de infra-cunoaștere, dacă ne este permis să spunem astfel. Prin recurs la o savantă orchestrare de relații analogice și anagogice, ajutându-ne să transcendem acel real fenomenic în care suntem relegați și să accedem la arta pură, la artă pentru artă, la autonomia și gratuitatea artei.

Nu împărtășim unele forțări semantice, epatante, obscure, inutile după părerea noastră, din titluri mai ales, sau substativări ale adverbilor, prepozițiilor, conjuncțiilor în corpus-ul textelor poetice, ceea ce nu înseamnă că nu apreciem tentativa poetului de a oferi un univers poetic inedit, începând cu limbajul, topica, frazarea, expresivitatea și reinsertia unor vocabule uitate de poezia ce se scrie azi, și terminând cu cheile partiturilor prozodice, mereu altele.

Rigoare, fervoare, aliterații, metafore și oximoroare memorabile, anafore jocuri superioare de cuvinte ce sunt și nu sunt, ascund o imensă trudă de elaborare: "Nu am în mine atâtea poezie/ cât să m-aleg visării de trezie/ când nu mai știu ce noape ori ce zi e/ și dacă-s viu că-nseamnă erezie// M-adaug bătrâneții cu trufie/ acopăr ce-am pierdut prin ce-o să fie/ pe urmele-i scornind filozofie/ cuvinte neînstare de-atrofie// Apusului ce-mi pare lenevie/ când gândurile timpul reînvie/ scăpându-mă amintea din sclavie/primejdiei de-o altă colivie". Nu vom ezita să spunem că poezia lui Codruț Radi este una dificilă, cvasi impopulară, *pour les connaisseurs*.

Unui dresor-născocitor de cuvinte, silabe sau înțelesuri nu are nevoie de aplauze pe stadioane: "Crăp cuvintelor silabe/ să le dau alte-nțelesuri/ prinse-n dinți în loc de scoabe/ muzele când nu le-mpresuri// (...) După cum puținței slabe/ i se-ncurcă vraja-n dresuri/ dimprejur pe margini snoabe/ karme sufocate-stresuri"

Topind în poezie precum odinioară Ion Barbu, termeni din matematici sau fizică, abolind logica și raționamentele pedestre precum și ideile primite de-a gata, Codruț Radi dă un veritabil spectacol semantico-poetic cu inflexiuni elegiace asupra condiției poetului de *ecou dintre umbre*: "(...) Dispers la ultimul atom/ cândva și el vieții-n perete/ m-alătur umbrei până vom/ răbdantunericul de sete/ Scriind mereu ca ultim tom/ cel condamnat la căi ascete/ pe-ntinsul extirpat monom/ al cicatricei dintre spete"

Poezia lui Codruț Radi pare a fi un fără de sfârșit descântec cu tonalități oraculare în care poezia, în timp ce se scrie, se contemplă pe sine în catrene cum nu s-au mai auzit în poezia română: (...) "Plouă împotriva vieții/ sufletelor precum li se/ mai îndură doar poezii/ prin tăcerile prescrise". Cu siguranța înțelegerea acestor versuri încifrate în frumusețea lor sonoră este anevoioasă, dar poetul încredințează poeziei misiunea de a sugera prin subtilele asocieri de vocabule inefabilul, invitând cititorului să-și mântuie imaginația din apa stătută a clișeeleor și locurilor comune, să se lase vrăjit de puterea alchimicelor combinații armonice oferite de acest fel cu totul personal și neîntâmplător

de a scrie poezie. Poezie a propriului univers interior, al trăirilor ca tot atâtea vise diurne.

Un joc secund, original, pe urmele înaintașului săi Ion Barbu scrie Codruț Radi, un spectacol al artelor ce-și dau *întâlniri admirabile* în textul poeziei. O lume de esențe ideale, de conexiuni și convergențe de înțelesuri imaginare, tot atâtea trepte ale unei scări de evadare din contingent, de ascensiune spirituală spre creația pură, spre marele stup de aur al celor invizibile, parte a enigmei universale din care suntem parte.

Într-unul din „descânțele”, cărții numit „De-a împresura”, poetul interpretează un tablou-poem, re(de)scriindu-ne concepția lui, rostirea, vindecare: „Chipu-ți tremur laolaltă/ vindecându-mă de ură/ până ochiului tresaltă/ culoarea fără arsură// Trasă-n forme ca din daltă/ prin tristețea cea mai dură/ să nu-mi pară umbra –naltă/ pereche când mă îndură// Ori pesemnele de-o haltă/ trupul conturat făptură/ doar pe-o față cât cealaltă/ strânger-și vorbele în gură”. O stare indefinită, greu descifrabilă, transfigurată. În acest sens, notează George Calinescu, “ orice adevărată poezie este hermetica, adică irațională, cu neputință de redus la scheme, la procesul deschis la infinit”. Ermetismul formal, teoretizat de Stephane Mallarmé (în Franța) și de Francesco Flora (în Italia), este cultivat de mari poezi ai secolului al XX-lea: Paul Valery, Giuseppe Ungaretti, Eugenio Montale, Salvatore Quasimodo, Alfonso Gatto, Mario Luzi. În literatura română, Ion Barbu accede în ultima sa fază creatoare la ermetismul excesiv formalizant, ce depășește stricta înțelegere logică a textului literar, evoluând spre structura criptică a șaradei, mai ales în versurile din ciclul “Uvenderode” (titlu ce bate monedă pe stranietatea exotică a succesiunii vocalo-consonantice) și din alte poezii ale volumului “Joc secund”.

La rândul său, după mai bine de 50 de ani, Codruț Radi, propunându-și să evite cu obstinație acele déjà-dit-uri ce s-au sedimentat de-a lungul istoria poeziei române, recurge ca și Ion Barbu sau Gellu Naum la tehnica stupefacției: “N-am prinsori întru sadea! contraval m-ar strânger/ depărtându-mă de ea/ într-o zi când plouă sânge (...)”. Multe poezii ar fi de citat, dacă spațiul ar permite, ca de pildă un superpoem de inspirație barbiană “Asemenea nicicum”, „Cazna mea”, „Himernicii”, „Reflux capilar”, „De...lăsarea secului”, „Razante”, „Progresie inversă”, „Calamitare”, „Tăgăduiri”, „Neteziș”, „Risc factorial” etc. etc. etc., tot atâtea tentative de a duce versul la limita extremă a expresivității, tot atâtea arte poetice, performanțe polifonice, autoportrete în care poetul execută *un pas de deux* cu pictorul, toți atâtea pași de la fizic spre metafizic. De-aici și conștiința Neantului opozabil unui parcurs sacral, orfic al Frumuseții, precum și halo-ul de mister ce tutează scrisul lui Codruț Radi: „Curs spinării într-un singur sens,/ trag lumină înfășurătoare,/ pe culoarul prin ecou mai dens,/ amintirii încă trecătoare,// Întorc iernii ultimul consens/ protocoale de-nțelesuri fiecare/ capătului rareori intens/ când se pierde-n curbe arbitrar,// Straturi brumărite de condens/ resimțind nevoia muritoare/ că e pol spiralei gol imens/ ochiul înăuntru să coboare”

Romanesca împlinire a unui vis faraonic

Propulsând în diferitele planuri ale narației poliedrice o parte din problematica orientală, când mai plină de vrajă, când dezvrăjită considerabil, punând în dezbatere romanescă delicatele raporturi dintre Orient și Occident, năzuind să reconstruiască o lume dispărută, să recupereze o seamă de valori subestimate ori chiar trecute mult prea ușor cu vederea, Christian Jacq, autorul romanului *Ultimul vis al Cleopatrei* (apărut în 2012, tălmăcit în românește de Liliana Urian, publicat de Editura Allfa (în 2016), realizează o strălucită sinteză ficțională, în orizontul căreia documentul istoric își găsește interpretarea adecvată, personajele evoluează conform înzestrării lor mai mult sau mai puțin generoase, elementele de decor își fac apariția tocmai atunci și acolo unde este mai mare nevoie de ele, conversațiile se desfășoară în cel mai limpede mod cu putință, comentariile auctoriale funcționează discret și eficient de cele mai multe ori.

De teamă să nu fie asasinată de inclemenții săi adversari politici, regina „Cleopatra a părăsit Alexandria în compania câtorva slujitori credincioși”. Ajungând la Hermonthis, suverana decăzută „descoperă o lume necunoscută”, aprig jecmănită de funcționarii lacomi, a aflat că-i încă „aleasa zeilor”, și-a pus de gând să-i redea Egiptului „splendoarea de odinioară”, conducând cu dreptate, deferență, responsabilitate și înțelepciune. Cu ajutorul magului Hermes și al slujitorilor loiali a traversat deșertul, marea, și-a sporit popularitatea în zonele de graniță (precum Ascalonul), a pus bazele unei modeste armate de eliberare, apelând la serviciile mercenarilor, fixându-și drept obiectiv cucerirea capitalei. Răzgândindu-se (în anul 48 înainte de Hristos), a pornit să se întâlnească, neîntârziat, cu Cezar, aflat în Alexandria cu intenția de a-i reconcilia pe cei doi pretendenți la tronul egiptean. În fața ilustruului și vârstnicului comandant roman, ea una nu s-a pierdut cu firea, ci „îndrăzne să-l înfrunte fără să tremure și să i se adreseze de la egal la egal” în diplomatica limbă greacă, se înfățișase drept „aprigă și seducătoare”, a acceptat propunerea imperatorului de a guverna țara (conform dispozițiilor testamentare ale indolentului ei tată) împreună cu minoru-i frate (Ptolemeu), ai cărui acoliți încercaseră s-o elimine fără menajamente, izbutise să facă din „bărbatul cel mai puternic din lume” amantul ei, subjugându-l treptat, inducându-i „o dorință nestăvilită s-o exploreze”, vrăjindu-l pe nesimțite.

Dornică să-i arate iubitului ei ce avea mai de preț Egiptul dezbinat, „îi deschise lui Cezar ușile Bibliotecii fondate de Ptolemeu I”, „îl duse la Muzeu”, „inima culturală a capitalei”, transformându-l într-un „student îndrăgostit”, i-a arătat „atelierelor din Alexandria care produceau mărfuri de preț exportate în numeroase țări”, atent supravegheate de poliție „astfel încât să se evite o economie paralelă”, l-a invitat „la o ceremonie celebrată la Serapeum”, marele templu al lui Serapis”, i-a dezvăluit o bună parte din Orientul „care se dovedea a fi un izvor de prosperitate”, făcându-l să creadă că „ajunsese în sfârșit pe tărâmul la care visase”, și-a folosit „toate resursele de seducție pentru a-l reține lângă ea „vreme îndelungată, atrăgându-l în orizontul misterului fascinant. Prinzând curaj, i-a cerut omului matur, viteaz și puternic s-o ajute în a-și împlini visul restaurării Egiptului faraonic, simțitor „legat de spiritualitatea și tradițiile lui”, „puternic și mândru de prestigiul său”. Drept urmare a celor întâmplate în viața-i bine de tot primenită, tânăra regină „era cuprinsă de o bucurie nouă, cea a speranței”. Imediat ce sesizase că iubitul ei de departe fusese otrăvit de servitorii nechibzuiți și ostili, dăduse zor să-l salveze cu sprijinul unei pietre magice. Aflând că fratele-i perfid pune la cale, pe furiș, zdrobirea ei și a lui Cezar, s-a trezit „însuflețită de o feroce dorință de a lupta”.

Cu ajutorul imperatorului salvat de la moarte îl capturase pe vicleanul și crudul Ptolemeu, consemnându-l în palatul regal. Pe parcursul războirii cu ostile generalului Achilles, „avea mereu tot felul de inițiative” inspirate, „își păstra sângele rece și părea de neclintit, afișând totodată farmecul unei magiciene”, se prezentase impecabil, străduindu-se să fie la înălțimea celui pe care-l iubea și de a cărui protecție excepțională avea nevoie mai mult decât orice în vulnerabila situație în care se afla de aproape un an. Văzându-și incendiată capitala, la care ținea atât de mult, s-a pomenit răvășită de păreri de rău și de remușcări cu duiumul. După o scurtă criză de

neîncredere în celălalt, în aliatul său roman, din al cărui ordin fusese declanșat incendiul Alexandriei, s-a redresat, redobândându-și entuziasmul inițial, hotărându-se să meargă până la capăt alături de partenerul ce-i era atât de drag și de care „era convinsă că pe el îl vor încorona zeii” în cele din urmă. Cum a auzit că insolenta-i soră, Arsinoe, s-a proclamat împărăteasa Egiptului, s-a mâniat din cale afară și i-a cerut lui Cezar să contraatace nepregetat. De vreme ce contraatacul roman fusese realizat cu succes, Cleopatra avusese ocazia să se bucure, nu glumă. Primind veste că imperatorul ar fi fost ucis în timpul contraofensivei năpraznice, „rămase imperturbabilă”, refuzând să creadă una ca asta. Spre bucuria-i nestăvilită, strategul fără egal scăpase „teafăr și nevătămat” din grozava înclăstare pe viață și pe moarte. În ciuda situației nu tocmai avantajoase de pe câmpul de luptă, „nu arată nici cel mai mic semn de pesimism și energia ei fu molipsitoare”. Cu mult tact, „îl convinsese pe Cezar să meargă la Canop pentru a-i cere ajutorul zeiței Isis, marea vindecătoare”, cu care cândva îl readusese la viață chiar și pe ciopârțitul Osiris. Din când în când „organiza banchete impresionante”, „cânta la un instrument, flaut, țiteră sau harpă, cu talentul unui muzicant de profesie”, subjugându-și asistența ce „tăcea și savura cântecele când vesele, când languroase”. Din câte se vede, „știa” și insistă „să-l facă pe imperator să uite de nelișiștea zilei de mâine”. Ca una ce întruchipa minunat „tinerețea și speranța”, nu refuza realitatea, dar avea certitudinea că o altă lume se putea naște, o lume ieșită din acel Egipt ancestral și luminos care astăzi îi hrănea sufletul încredințat că vârsta de aur putea fi reînviată. Încuviințând ca fratele-i (Ptolemeu) să fie eliberat, făcuse o alegere inspirată, de natură să atenueze conflictul dintre părțile învrăjbite. În același timp însă îl pusese în gardă pe imperator în legătură cu firea răzbnunătoare a celui eliberat, nerăbdător să se răzbune, după ce avea să se impună „în fruntea pedestrașilor și a mai marilor pe care îi va convinge să se lupte”. Înștiințată fiind că aliatul de nădejde Mithridate din Pergam „sărea în ajutorul lui Cezar”, nu se mai îndoie de împlinirea visului ei (după o atât de norocoasă modificare a raportului de forțe). Dându-și seama că nu mai avea de ales, i-a permis imperatorului (care i-l adusese pe Ptolemeu mort) să-i demobilizeze sora (Arsinoe), lipsind-o de sprijinul pe care i l-ar fi putut da o parte din populația Alexandriei. Din cauza posibilei revolte a populației alexandrine, „se simțea cuprinsă de o profundă tristețe, vecină cu disperarea”. Contrar așteptărilor sale, alexandrinii se revoltaseră nu împotriva ei, ci împotriva trușăsei sale surori (Arsinoe) pe care i-o aduseseră legată în lanțuri pentru a o pedepsi conform cutumei în vigoare. Odată cu terminarea războiului, i-a sosit vremea încununării, mult așteptata oră astrală: „Ieri detestată, azi adulată, regina de douăzeci și doi de ani întruchipa viitorul țării”. Din moment ce „frontiera imposibilului” fusese trecută, femeia victorioasă s-a trezit „savurându-și succesul”. La sugestia lui Hermes îl venerase pe Amon, se lăsase purificată de „doi ritualiști” „cu apă din Nil”, „provenind de la revărsarea precedentă și simbolizând puterea de regenerare care se manifesta în timpul reînvierii lui Osiris”, acceptase să devină „păstrătoarea dublului regat, celest și terestru”, „se lega spiritual de tradiția strămoșilor săi, retrăia elanul primei dinastii și dorința ei de creație”. În consecință, „o parte a visului ei nebunesc se realiza, speranța prindea contur”, câtă vreme „ea, grecoica, devenise faraon al Egiptului, înscriindu-se în lungul șir al legendarilor săi predecesori”. Invitându-și amantul de vază la o călătorie către izvoarele Nilului, îi arătase acestuia toate frumusețile țării. În timpul ceremoniei desfășurate în templul lui Hathor, Cleopatra reîntronată a apărut „ca o nouă Isis, ieșită de pe colina sacră de la Dendera”, spre încântarea amantului ei de rang înalt, de-a dreptul fascinat, „sincer îndrăgostit” de tânăra regină, cu ambiții faraonice. După plecarea lui Cezar în campania africană, pe ea „o apucaseră durerile facerii”. Născându-l pe Ptolemeu-Cezar (Cezarion), cunoscuse o „imensă fericire”. În calitate de mamă grijulie și iubitoare, „îi vorbea copilului despre iubirea pe care i-o purta lui Cezar și despre zilele fericite care se întrevedeau” în orizontul existenței lor luminoase. Inițiată în mistere, „tânăra femeie conștientiză importanța imensă a sarcinii ei, spirituală și materială în același timp, și-a dat seama că, după ce o

copleșise cu favoruri, destinul o eliberase de frică, a priceput că țara ei era făcută „după imaginea cerului”, fiind „templul tuturor zeilor”, s-a lăsat „învăluită de razele soarelui, purtător al unei speranțe extraordinare, capabilă să învingă tenebrele”. Înțelegând că nu-și mai aparținea, că trecuse dincolo de frontierele individualității limitate, că venise vremea să-și înlocuiască persoana cu persona, înțeleapta regină Cleopatra s-a hotărât să-și joace cu brio maiestuosul rol regal, să asculte „cuvintele strămoșilor, transmise prin misterele lui Isis și ale lui Osiris. Cum „atinse un soi de plenitudine”, nu se mai temea c-ar mai fi putut reajunge vreodată în postura suveranei decăzute și, implicit, în dizgrația zeilor pe care își dăduse silința să-i venereze de fiecare dată.

În pofida faptului că ne apare drept fragmentat, parcelat, osiriatic, că se divizează cu asupra de măsură, riscând să frizeze pointilismul, că se dezintegrează cu voluptate, lăsând impresia că mizează mai degrabă pe parte decât pe întreg, că-i excesiv de crâmpoțit (atât în planul formei permanent divizată, cât și al conținutului întruna fărâmițat), romanul istoric *Le dernier rêve de Cléopâtre*, de Christian Jacq reușește în cele din urmă să coaguleze, să se sintetizeze (din punct de vedere ficțional) în cel mai eficient mod cu putință, oferindu-ne imaginea de ansamblu a unui colț de lume orientală, decisă să-și retrăiască fericita vârstă de aur, să facă spectaculosul salt de pe tărâmul istoriei zgrunțuroase pe tărâmul mitului fecund și acaparator, să se faraonizeze, ieșind de sub incidența oricăror constrângeri umilitoare, râvnind să se resitueze cât mai aproape de idealurile și de aspirațiile sale.

Echivalențe

Ion Drăgănoiu – 75

(6 ianuarie 1943 – 23 mai 2003)

Cum vă place

Ea nu poate trăi fără bărbat. Învață asta. Și de-o auzi vorbind de omul ei, să știi că omul e bărbat. Țăranii în felul ăsta își denumesc sexul. Dar om e doar atât? sună retoric întrebarea. Dar Ea - de ce n-am ispiti cuvântul? - Ea nu poate trăi fără bărbat. Ea știe face din tot ce-o înconjoară - om. Și asta-i place. Și tu te-așezi greoi în întâmplare și crezi că e a ta . Te locuiește, dar ea e o-ntâmplare mult mai mare. Ea nu poate trăi fără bărbat. Trăiește?

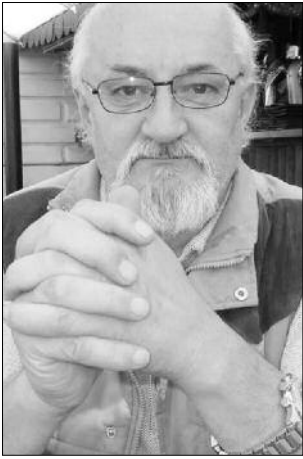
As You Like It

By Ion Drăgănoiu

Translated by PROCOPIE CLONȚEA

She cannot live without a man. This you shall learn. And were you to hear her talk about her man, you should know the man is a male. It is as such country folk denominate their sex. But is a man only that? does the question sound rhetorical. But She - why shouldn't we be tempting the word? - She cannot live without a man. She knows how to make out of everything surrounding her - a man. And this she likes. And you awkwardly settle down in the occurrence and think it is yours. She does inhabit you, but she is an even bigger occurrence. She cannot live without a man. Can she?

Aurel Sibiceanu

După ce ne-am potolit din răs, părintele a început să citească din poeme – la început timid, apoi s-a aprins și a devenit teatral. Poeziile sociale, vitriolante, alternau cu poeme satirice, despre metehnele unor slujitori ai bisericii.

Glorioșii ani ai ratării

Părintele Cezar Marinescu – un drumeț între demoni și epifanii

Prin 1981, puțin înainte de Paște, mereu distrată poetă Laura Cara-Dima mi-a spus, cu o mină serioasă, la o cafea, în Ceainărie: „Sibi, cred că a venit vremea să mă mărit și eu! Am făcut de toate, am copilărit, am haiducit, până și pe tine te-am ademenit cu jocurile mele trăsnite de iubire, dar așa ceva nu am încercat, ce zici?” Joacă tare, mi-am zis, începusem să-i cunosc mișcările prealabile farselor, unele fiind de-a dreptul periculoase – când spun periculoase am în vedere nenumăratele încăierări verbale cu milițieni și securiști în civil! „Foarte bine, zic, pot ști cine-i „nobila” victimă? Nu de alta, dar măcar să fac scenarii despre mărețul ei apus!” Împelițata mă privește cu ochii micșorați, ca și cum construia în gând o prelungire la povestea inițială despre mariajul ei ad-hoc, și zice: „Ține-te bine, voi fi preoteasă!” Curios lucru, n-am avut nici un șoc, am inventariat doar preoții din anturajele noastre – cel literar și cel privat; da, aveam câțiva preoți în ambele anturaje, dar, cu excepția unuia singur, un tip mai dificil prin histrionismul lui, toți aveau preotese și nici nu întrevedeam posibilitatea ca vreunul să divorțeze și să se împovăreze cu greii desagi ai caterisirii! Preoții noștri amici erau doar niște tainici berbanți și cheflii de cursă lungă, la chindii stropite cu licori scumpe, de calitate, bine însoțite cu bucate de contrabandă – prepelițe, potârniche, sosuri franțuzești, italiene și icre de sturioni. În timpul meselor îmbelșugate, care durau câte un conac, uneori și două, se spuneau anecdote, cele mai multe din zona biblică, întâmplări extreme de viață și, nu de puține ori, se făceau și excursii în cultură – cu puține excepții, „popii noștri” erau oameni bine instruiți, mai toți adăpați la cultura interbelică. Văzându-mă căzut pe gânduri, Laura a zis: „Măine seară, cam pe la șase, să faci bine și să vii la mine în „Războieni”, că am pus la cale ultima mea petrecere de fecioară cu himenul sfărțecat pe câmpiile apărării creștinătății, prilej cu care îl vei cunoaște pe acela care mă v-a face o preoteasă fericită!” Am confirmat că voi fi prezent la eveniment și am condus-o în stația autobuzului Nr.13. Am plecat spre Restaurantul Argeș, să beau o votcă, fiind convins că Laura pune la cale o farsă, dar bucuos că a citit o carte pe care i-o împrumutasem de aproape un an, asta reieșise din sintagma „apărării creștinătății” – e vorba de o carte apărută în 1939, „Cruciadele”, scrisă de istoricul american Harold Lamb și publicată la noi de Editura Librăria Școalelor, achiziționată de mine, „pe sub mână”, în 1979, de la vestitul anticar Mihut, de la Curtea Veche.

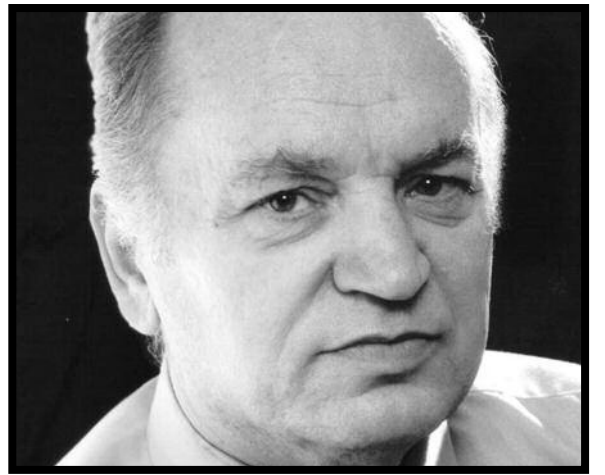
A doua zi băteam în ușa apartamentului Laurei. Mi-a deschis, m-a privit distrată și a dat din pleoape des, ca dintr-un evantai, abia abținându-se să nu dea în hohote de răs! M-a poftit în sufragerie, asta pentru că părinții Laurei erau plecați la băi și ea avea toată casa la dispoziție! În sufragerie era lume luminată! Gigi Ionescu, Ion Popa Argeșeanu, Ion Popa Nărgășeanu, tusea și junghiul, cum le ziceam eu celor doi, când erau împreună, Ioana Tatu, Liliana Rădulescu, Marin Tudor, Ion Lică Vulpești și un domn bine făcut, cu un barbișon tuns scurt, pe care nu-l cunoșteam. Masa imensă era plină cu bucate de post și preparate din pește, sticle cu vin rubiniu, alb, țuică veche și fructe. Laura m-a prezentat domnului pe care nu-l cunoșteam. Ne-am strâns mâinile și ne-am prezentat, privindu-ne în ochi - omul avea o privire sinceră, limpede, foarte pătrunzătoare, chiar dezarmantă, strângerea mâinii era bărbătească, de veritabil camarad. Acestea au fost pentru mine semnele care m-au încredințat că Laura pusese la cale o farsă, că omul din fața nu este viitorul ei mire! Așa l-am cunoscut pe părintele Cezar Marinescu. Laura a luat cuvântul: „Acum, că a venit și Sibi, și mai ales că și-a dat seama de farsa pe care voiam să i-o fac, declar, vorba lui Ion Gheorghe Păun, care nu a putut să vină, ostilitățile deschise! Părintele Cezar, pe care l-

am cunoscut de curând, a adus aceste bunătăți, îl rugăm să le mai binecuvânteze o dată și să ne pornim pe treabă. În pauze, că vor fi și pauze, ne va citi din poemele sale iar noi le vom critica! Mie mi se par cu totul deosebite și e musai ca omul acesta să le citească în cenaclu, că pe acolo e cam mult praf și făcătură.” Cei care au cunoscut-o mai îndeaproape pe Laura Cara-Dima știu că poeta avea vocația voluntariatului, sărea în ajutorul oamenilor sărmani, se mobiliza, făcea chete publice, de bani, alimente sau haine. Mi-amintesc că odată a botezat o fetiță romă, a unei numeroase familii din Cartierul Războieni, fetiță căreia i-a urmărit creșterea, ajutând-o material și sufletește până și-a făcut un rost în viață – Laura i-a plătit meditații și fata a intrat la Liceul Sanitar din Pitești. După liceu, copila a urmat o școală de asistenți medicali, a absolvit-o cu brio și a fost angajată într-un spital, ajungând, după ani de muncă și dăruire, asistentă șefă. Cum faptele bune, conform proverbului, nu rămân nepedepsite, Miliția a aflat multe despre acțiunile umanitare ale Laurei, „grăție” turnătorilor care mișunau peste tot. Odată, cred că prin 1986, am fost chemat prin citație la miliția din Războieni, în legătură cu o faptă a poetei. Aceasta aflase că într-un bloc vecin stă o familie cu patru copii și că doar mama acestora avea serviciu, capul familiei fiind alcoolic notoriu, care și-a pierdut serviciul de mai multe ori, din pricina viciului. Laura a reușit să-l interneze pe alcoolic la Spitalul Vede, prilej cu care s-a descoperit că avea și TBC, boală pe care o luaseră și doi dintre copiii familiei, care, la rândul-le, au fost internați de Laura, prin mijlocirea medicului Zicu Ionescu, prietenul ei și al meu, la spitalul din Valea Iașului. Miliția, printr-un plutonier cam fără minte, voia să afle de la mine ce profit a avut Laura de la acea familie? L-am privit pe individ ca pe un extraterestru și am spus: „Dumneata ce profit ai putea avea dacă ai ajuta o familie aproape muritoare de foame?” Milițianul m-a privit, la rândul-i, a căzut pe gânduri și, în cele din urmă, a spus, cu oarece obidă în glas: „Așa e, nu le poți lua nimic, cel mult poți face exact ce a făcut doamna Laura... Ai dracu reclamangii, a continuat, de unde le-o veni atâta răutate? Puteți merge acasă, ne iertați pentru deranj.”

Am început să cinăm, cu pauze în care discută de una, de alta, glumele fiind la mare căutare. La cafea, Laura l-a rugat pe Părintele Cezar să ne citească ceva. Dintr-un buzunar al sacoului, părintele a scos un carnețel tocit și a spus: „Știți, eu sunt un amator, am multe stângăcii...” „Lasă, părinte, a zis Laura, că te calificăm noi, n-avea grijă, uite, diavolii de aici abia așteaptă să te facă praf, pentru ca mai apoi să te croiască iar, falnic și mai arătos!” După ce ne-am potolit din răs, părintele a început să citească din poeme – la început timid, apoi s-a aprins și a devenit teatral. Poeziile sociale, vitriolante, alternau cu poeme satirice, despre metehnele unor slujitori ai bisericii. Primul care a luat cuvântul a fost actorul Gigi Ionescu. „Părinte, dacă stau și mă gândesc bine, dumneata trebuie să fii nepotul lui Popa Șapcă! Mie îmi place cum scrii, poeziile sunt critice la adresa societății, dar nu te văd bine, te expui prea tare!” Actorul avea dreptate, părintele Cezar era neiertător cu tarele societății și, mai ales, ale conducătorilor din regimul comunist. A urmat Laura: „Dragii mei, acum înțelegeți de ce v-am adunat aici? Omul acesta trebuie să citească în cenaclu, eu așa poezie socială nu am întâlnit. Cum procedăm, cum îl promovăm pe părintele în cenaclu?” Laura avea dreptate, alonja socială a poemelor acoperea partea estetică, așa că am decis cu toții că părintele Cezar trebuie să se ocupe de această latură.

Mulțumiri Simonei Anghel, fiica Părintelui Cezar Marinescu, pentru bogata arhivă (fotografii și manuscrise) pe care ne-a pus-o la dispoziție.

(Va urma)

NICOLAE EREMIA A TRECUT DINCOLO...

În ziua de Sfânta Bobotează, colegul nostru, poetul, eseistul și documentaristul Nicolae Eremia a trecut la Domnul, în Patria Cerească, după o suferință tănuită cu grijă, pentru a nu-și stânjeni familia și prietenii. Dumnezeu să îl ierte și țină în lumină... Cu ani în urmă, l-am numit pe poet „un semn de câmpie”, gândul fiindu-mi la câmpia Teiu-lui pe care a iubit-o și slujit-o cu asupra de măsură. Marți, 9 ianuarie, trupul neînsuflețit al poetului a fost pogorât lângă părinții și strămoșii săi - „semnul de câmpie” s-a adăugat șirului de semne și fără de sfârșit.

„Poetul s-a născut la data de 3 august 1948 în comuna Teiu, județul Argeș. Este fiul lui Constantin și Maria Irimia. Între anii 1962 și 1965 urmează cursurile Școlii Profesionale a Uzinelor „Vasile Tudose” Colibași, actuala Uzină de Autoturisme „Dacia”. Urmează cursurile liceului seral și apoi Institutul de Învățământ Superior Pitești, Facultatea de Învățământ Tehnic. Parcurge drumul profesional de la muncitor, tehnician și inginer, cea mai mare parte (32 ani) la Arpechim Pitești, fostul Combinat Petrochimic Pitești. Încă din anul 1967 este îndrumat de către fostul său profesor de limba română din Școala Profesională, Mihail Ilovici, să urmeze calea literară, descoperindu-i talentul pentru poezie. Astfel, în 1967, este cofondatorul cercului literar „Ion Pillat” din Ștefănești, județul Argeș, din aceeași perioadă frecventând și cenaclul literar „Liviu Rebreanu” din Pitești. Fondează cercul literar „Ion Ștefănoiu”, în timpul stagiului militar, iar împreună cu poezii Virgil Diaconu și Aurel Sibiceanu, fondează cercul literar „Metamorfoze” din cadrul Combinatului Petrochimic Pitești (ARPECHIM). Publică poezie în revista „ARGES”, „Societatea literară”, „Săgetătorul”, „Cafeneaua literară” din Pitești. Este prezent în culegerile de versuri: „Atelier de creație literară – pseudo-antologie” editat de Tehnic Club Pitești, „Anii devenirii noastre” volum omagial al cenaclului „Liviu Rebreanu”, „Arc peste timp”, editat de UGSR. Este inclus în Enciclopedia valorilor argeșene „Cine e cineva în Argeș”. Din anul 2009 este redactor la revista „Cafeneaua literară” din cadrul Centrului Cultural Pitești unde scrie cronică literară. În anul 1980 a obținut premiul revistei Argeș la Festivalul Național de Poezie „Traian Demetrescu” de la Craiova, iar în anul 1983 a obținut premiul I la Festivalul Național de poezie „Argeșule Plai de dor”.

Volume publicate: „Roțile de osândă”- versuri, Editura „Tiparg”, Pitești, 2007; „Trompetist la curtea scriitorilor”, volum de cronici literare, 2016; „Monografia comunei Teiu, Argeș”, o veritabilă bijuterie în materie de documentare, structurare și redare literară.” Aceasta este biografia oficială, pe care poetul m-a rugat să o dau publicității, în cazul în care se va săvârși din viața pământească, acum mai bine de trei săptămâni...

NICOLAE EREMIA: BUMERANG

Am ajuns iarăși acasă curtea înghite frunzele de nuc an după an, rufe la uscat nu mai sunt, casa e goală, scaunele pustii, semn că spaimele mele se adevăresc. Părinții sunt pe undeva, să-mi pregătească așternutul pentru câteva nopți de locuit într-un muzeu, alături de amintiri : copiii se hârnesc în tindă imitând jocul îngerilor, în jurul unui blid, la o masă rotundă Am călătorit ca un bumerang în propria viață-muzeu și am eșuat stelele numărând.